

ФАНИ ПОПОВА-МУТАФОВА

ЗАВЕТЪТ НА ЛЕВСКИ

chitanka.info

Макар че никой не дръзваше да отиде при Гина Кунчева и да ѝ каже в лицето: „Твоят син е вече обесен!“ — все пак в дъното на сърцето си старата жена чувствуваше, че се е случило нещо. Колкото и да бе свикнала на раздялата си с него, колкото и да бе примирена, че трябва да го вижда съвсем рядко, само при някое случайно прескачане из Карловския край, никога той не бе изчезвал за толкова дълго време. Бяха ли го вече пуснали от истинтакнамето в София? Или както много пъти той бе успял отново да се изплъзне из ръцете на турците? Затворен ли беше, заточен ли? А може би... Но Гина отминаваше изтръпнала тази мисъл. Не. Такова нещо не можеше да се скрие. Народът щеше да го узнае. Щяха да ѝ кажат, защо ще крият.

И все пак те криеха. Апостолите на различните области, куриерите на революционните комитети, всички последователи на Левски неволно достигнаха до една спасителна мисъл: народът не трябваше да узнава колкото е възможно по-дълго време за изчезването на великия ръководител, на тоя, който само с един поглед и едно слово увличаше подир себе си, омагьосваше, оставяше пламтящи дири...

И без това неговото име беше знак за тайна, никой не го познаваше и всички го знаеха, кое беше истинското от многобройните му звания, от безкрайните му преобразования, от чудното му многоличие — никой не можеше да определи. И така той трябваше да продължава да живее: в мълвата и въображението на людете, като загадъчен, непостижим образ, като легенда.

Дори и собствената му майка не трябваше да знае истината.

Често вечерно време Гина се прибираще в самотната си соба, с часове прекарваше безмълвна и замислена, углъбена в тайна и нестихваща тревога по сина, който отдавна бе заложил живот и младост в служба на едно велико дело, след това отваряше сандъка си, изваждаше нещо грижливо завито в копринено платно, захлупваше глава над него и дълго хълцаше в тъмна и безпаметна скръб.

Защото тя не знаеше какво оплаква: жив или мъртъв син.

И отново пред склопените ѝ клепачи израстваше онзи незабравим ден.

Обикновено засмян и разговорлив, този път дякон Игнатий се бе върнал късно за вечеря. Още щом пристъпи прага, майка му разбра, че с него се е случило нещо. Но не го запита. Само продължи да шета наоколо с наведени очи и разтуптяно сърце. Чувствуваше, че той иска

да заговори и чакаше изтръпнала да види какво има. Дяконът дълго остана мълчалив, седнал върху миндера до прозорчето, след това проследи с поглед майка си, която ставаше и сядаше, за да прислужва с яденето, и изведнъж каза:

— Майко, стига. Остави това. Ела имам да ти кажа нещо.

Гина погледна крадешком трескаво неспокойните му очи и застана с треперещи ръце пред него.

— Защо не хапна, синко? Нали тази нощ ще ходим на Възкресение? Подкрепи се малко... Право е, духовник си, калугер си, но виж на какво си заприличал... Очите ти хлътнали, носът ти се изострил, от някое време на човек вече не приличаш...

Дяконът стана. Свали калимавката си, кръста, който висеше окачен за дълга верижка на врата му, съблече расото си.

— Аз не съм вече духовник, мамо.

Старата гледаше поразена остриганата му глава.

— Игнатий!

— Аз не съм вече дякон Игнатий. Зови ме пак Васил, мамо. Ето, вземи косата ми, скрий я в сандъка си, защото аз се отделям от теб и кога чуеш, че съм загинал, да я извадиш, за да се опее и погребее вместо мене, защото може би аз ще остана неопят и непогребан. От утре, Великден, аз почвам нов живот...

— Какво си намислил, сине? — попита побледняла Гина и впи безпокойно очи в момъка.

— Мамо, мене ме зове народният глас, за да се притека на помощ на заробеното ни отечество. Затова аз не мога да изпълнявам духовната си длъжност и сега се отказвам от нея.

Последните думи той изрече с бавен и твърд глас. Светлите му очи блестяха с корава и непоколебима решителност.

И в този миг Гина Кунчева усети, че загубва вече завинаги своя син. Някаква властна и непозната сила го изтръгваше от дома му, от тихия живот, който тя му бе предопределила. Изчезваше завинаги блясъкът да види сина си някога висок духовник, може би архимандрит, владика... Подкрепя на сиромашкото семейство. С една дума, сам той заличаваше всичките й усилия, безсънните й нощи, оскъдните й зальци — напразно тя, бедна вдовица, бе работила непосилно, за да отгледа и изучи своя любим първороден син. За какво той бе слугувал

дванадесет години на вуйчо си, светогорския калугер, за какво бе учил толкова време и подготвял следването си в Русия...

Сега всичко се разрушаваше.

Но Гина не промълви дума за укор. Тя знаеше, че щом веднъж Васил е решил нещо — то е решено завинаги. И никой не би могъл да го разубеди. Затова тя го остави на стихииите, които увличаха неговата съдба. Какво би спряло буйния момък пред онова, което го зовеше?

Бяха минали години оттогава. На кой бряг не бе спирал неговият неукротим дух. Белград, Букурещ, Браила, Гюргево, Плоещ, Турну Мъгуреле... Докато най-сетне намери призиванието, в което би могъл да развихри своята неизчерпаема мощ — апостолската мисия, безграничното себеотрицание... От много време огромната му сянка — магьосваща и незнайна — се простираше над цялата българска земя. И когато днес тази сянка беше случайно изчезнала, всички забелязаха, че тя е била всичко. Без желязната ръка на Левски делото вехнеше и се разпадеше. Какво щеше да стане сега, когато липсваше човекът, който обединяваше всички усилия, чиято дума беше заповед за всекиго — в цяла България и вън от нея.

Никой не трябваше да узнае истината. Поне доколкото тя можеше да се укрие. С всеки спечелен ден обширната мрежа на революционните комитети се разрастваше, разцъфтяваше, пущаше трайни пипала и в най-отдалечените местности. Само името на Дякона — пошушнато, отгатнато — беше достатъчно да събуди задрямали чувства, несъзнати копнежи.

Все пак грозната вест веднъж достигна и до ухото на майка му. Някаква случайно подхвърлена дума. Някаква случайно смълчаване, два-три смутени погледа бяха достатъчни, за да подпалят в душата ѝ пожара на най-страшното съмнение. Разтича се, подири неговите близки другари, помощници, съидейници, разпита ги. Всички я уверяваха, че Левски е жив, но се таи някъде, като е заповядал да се пуца слух за смъртта му само пред турците, колкото за да ги подмами.

Но Гина усещаше, че нещо се крие грижливо от нея. Изтръпналото ѝ сърце можеше да прочете жестоката истина в най-лекото изменение на гласа, в най-незначителното побледняване, в неувереността на окото, в безпокойството на ръката.

От кого да узнае? Кой да ѝ каже вярна вест, кому да изповяда тревогата си?

Тя изваждаше от сандъка си косата на дякона, увита в копринено платно, скланяше скръбно чело над нея и оплакваше неznайната съдба на сина си.

И не знаеше какво оплаква: живо или мъртво.

Ала веднъж тя се сети, че ще узнае истината, ако запита някой духовник. Той не би могъл да я излъже. Затова се отправи към архимандрита Константин — близък приятел и съмишленик на Апостола.

Архимандритът не отрече станалото.

На следния ден в малката соба на Дяконовата къща тайно се извърши опелото на мъченика от 6 февруари 1873 година. На него присъствуваха само майка му и приятелят му архимандрит Константин.

Така се изпълни желанието на великия апостол.

Ала пред лицето на света никога Гина Караиванова Кунчева не пророни сълзи по загиналия си син. И когато дълго след това някой я запитваше защо не раздаде жито за душата на покойника, тази велика майка отвърщаше: „Житото се раздава само за мъртъвци. А Васил ще живее вечно...“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.